УДК 374.71

Бабко Т. М.

ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ДО УЧАСТІ У КОНКУРСАХ ФАХОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Представлена модель «Науково-методичний супровід професійного та творчого зростання вчителя, вмотивованого до участі у професійних конкурсах», мета якої полягає у проектуванні технології виявлення, творчого розвитку, самовдосконалення педагога у власній професійній діяльності та методичної підтримки й підготовки вчителя до участі у конкурсах фахової майстерності.

Ключові слова: науково-методична підготовка вчителя, педагогічні конкурси фахової майстерності, професійне зростання вчителя, методична служба.

Постановка проблеми. Природньою закономірністю перебігу процесу професійного зростання вчителя є його прагнення до творчого пошуку й запровадження інноваційних підходів до реалізації власної професійної діяльності. Результативність освітньої діяльності вчителів-новаторів, що запроваджують інновації, безумовно, сприяє підвищенню якості освіти і є особливим предметом гордості й презентативності навчального закладу.

Поширенню передового педагогічного досвіду, визнанню й піднесенню ролі вчителів-новаторів сприяє проведення різноманітних конкурсів фахової майстерності педагогів, чільне місце серед яких займає Всеукраїнський конкурс «Вчитель року».

Однак процес заохочення й мотивації вчителів до демонстрації власних педагогічних здобутків під час професійних конкурсів фахової майстерності є досить складним і протирічним, та потребує особливої підтримки і допомоги з боку методичних служб на шкільному, районному /місцевому/ рівнях, а також постає головним завданням навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти.

Стан розроблення теми. Особливості методичного супроводу процесу професійного зростання вчителя в сучасній педагогічній науці вивчали К. О. Абульханова-Славська, Б. О. Федоришин, Г. О. Балл, Л. М. Мітіна, В. А. Семиченко та ін.

Специфіка мотивації вчителів до професійного саморозвитку, до інноваційної діяльності й презентації її здобутків також є предметом дослідження Л. І. Даниленко, В. А. Климчука, В. М.Піддячого, С. О. Сисоєвої, В. В. Хименця та ін.

Однак особливості науково-методичної підготовки вчителів до участі у конкурсах фахової майстерності недостатньо досліджені в сучасних наукових і методичних розвідках.

Мета статті полягає в удосконаленні процесу науково-методичної підготовки вчителів до представлення власних педагогічних здобутків і досягнень під час конкурсів фахової педагогічної майстерності.

Виклад основного матеріалу. Нині в Україні започатковано проведення багатьох конкурсів фахової майстерності для педагогів: «Вчитель-новатор», «Творчий учитель – обдарований учень», «Соняшник-учитель», «Геліантус-учитель», «Класний керівник року» тощо. Однак найважливішим серед них можна вважати Всеукраїнський конкурс «Вчитель року», який згідно з Указом Президента України з 1995 р. проводиться щорічно. Проведення цього конкурсу спрямоване на виявлення і стимулювання творчих пошуків педагогів, піднесення ролі вчителя у суспільстві, поширення перспективного, передового педагогічного досвіду.

Участь учителів у цьому Конкурсі є, безумовно, почесною, у той же час і досить морально складною та виснажливою. Тому з метою вдосконалення процесу підготовки вчителів до участі у Всеукраїнському конкурсі «Вчитель року» та інших конкурсах фахової майстерності на районному (міському), обласному та державному рівнях при КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» ЗОР була відкрита творча група для методистів і заступників директорів закладів освіти Запорізької області, яка працює над розробленням теми «Науково-методичний супровід підготовки вчителів до участі у конкурсах фахової майстерності». У межах діяльності представників цієї творчої групи (Т. М. Бабко, канд. пед. наук, старший викладач кафедри менеджменту освіти та психології КЗ «ЗОІППО» ЗОР; С. В. Тедєєва, методист Хортицького РМП ІАМЦ Департаменту освіти і науки Запорізької міської ради) було розроблено модель «Науково-методичний супровід професійного та творчого зростання вчителя, вмотивованого до участі у професійних конкурсах» (рис. 1).

Загальна мета створеної моделі полягає у проектуванні технології виявлення, творчого розвитку, самовдосконалення педагога у власній професійній діяльності та методичної підтримки й підготовки вчителя до участі у конкурсах фахової майстерності.

Завдання моделі:

– удосконалити науково-методичну базу для виявлення, навчання та подальшого професійного розвитку творчих учителів; створення оптимальних умов для саморозкриття, самовираження та творчого розвитку особистості вчителя, активізації та реалізації творчого потенціалу;

– сформувати в представників методичної служ-

© Бабко Т. М.

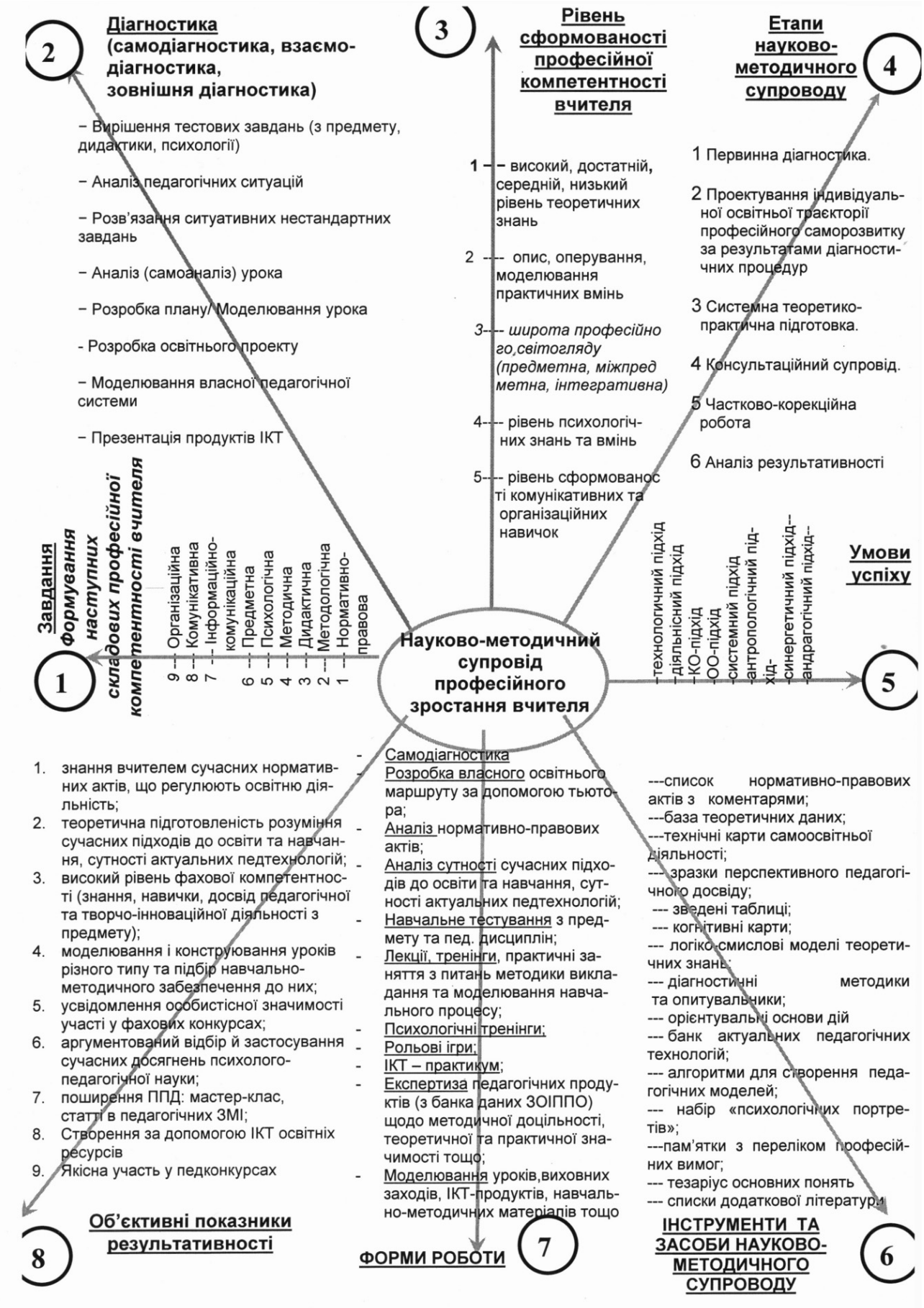

➲ Рис. 1. Модель «Науково-методичний супровід професійного та творчого зростання вчителя, вмотивованого до участі у професійних конкурсах»

© Бабко Т. М.

ISSN № 2221-6316

би психолого-педагогічні, дидактичні, методичні знання та вміння щодо роботи з учителями, вмотивованими до участі у педагогічних професійних конкурсах;

– розробити стратегію та тактику роботи методистів щодо науково-методичного, організаційного супроводу і психологічної підтримки участі вчителів у представницьких заходах; стимулювання інноваційної діяльності творчих педагогів в умовах модернізації освіти;

– модернізація змісту, форм розвитку професійної компетентності та інноваційної культури вчителів;

– підготовка вчителів до презентації передового педагогічного досвіду, пошук нових форм його поширення.

Реалізація моделі орієнтована на підвищення рівня професійної компетентності вчителів, формування готовності успішних педагогів до участі у різних конкурсах фахової майстерності.

Необхідність розроблення даної моделі обумовлена низкою сучасних нормативних документів: Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Закон України «Про загальну середню освіту»; Державний стандарт базової і середньої освіти, Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні».

В основу аналізу, проектування та наочного представлення системи науково-методичного супроводу професійного зростання творчих учителів, що мотивовані на участь у професійних педагогічних конкурсах, покладено філософію педагогічного конструктивізму, загальну теорію систем та ідеї фундаментальної і прикладної концепції В. Е. Штейнберга про дидактичні багатомірні інструменти у формі координатно-матричних семантичних фракталів [1; 2; 3].

Представимо детальніше опис моделі «Науково-методичний супровід професійного та творчого зростання вчителя, вмотивованого до участі у професійних конкурсах».

Розроблена нами модель являє собою опис у згорнутій образно-вербальній формі найважливіших аспектів науково-методичного супроводу професійного зростання вчителя, що мотивований на участь у професійних представницьких конкурсах, зокрема:

1. Визначення ключових складових професійної компетентності сучасного вчителя: нормативно-правова, методологічна, дидактична, методична, психологічна, предметна, інформаційно-комунікаційна, комунікативна, організаційна.

2. Форми діагностичного виявлення рівня сформованості визначених складових професійної компетентності вчителя: самодіагностика, взаємодіагностика (колегами методичного об'єднання), зовнішня діагностика (методистами чи представниками фахового журі районного/міського/обласного етапів).

3. Опис рівнів різноаспектного визначення сформованості професійної компетентності вчителя (рівень теоретичних знань, практичних умінь, широта професійного світогляду, рівень психологічних знань та вмінь, рівень сформованості комунікативних та організаційних навичок).

4. Характеристика етапів науково-методичного супроводу професійного зростання вчителя, до яких відноситься:

– первинна діагностика;

– проектування індивідуальної освітньої траєкторії професійного саморозвитку за результатами діагностичних процедур;

– системна теоретико-практична підготовка;

– консультаційний супровід;

– частково-корекційна робота;

– аналіз результативності.

5. Умови ефективності реалізації процесу професійного зростання вчителя, до яких відносимо застосування різних сучасних підходів: технологічного, діяльнісного, компетентнісно зорієнтованого, особистісно зорієнтованого, системного, антропологічного, синергетичного, андрагогічного.

6. Перелік основних інструментів і засобів, що може використовувати представник методичної служби, що супроводжуватиме процес професійного зростання вчителя. Це, зокрема, список нормативно-правових актів з коментарями; база теоретичних даних; технічні карти самоосвітньої діяльності; зразки перспективного педагогічного досвіду; зведені таблиці; когнітивні карти; логіко-смислові моделі теоретичних знань; діагностичні методики та опитувальники; орієнтувальні основи дій; банк актуальних педагогічних технологій; алгоритми для створення педагогічних моделей; набір «психологічних портретів»; пам'ятки з переліком професійних вимог; тезаурус основних понять; списки додаткової літератури тощо.

7. Визначення оптимальних форм науково-методичної роботи з учителями щодо підвищення рівня професійної компетентності вчителя, до яких відносимо: самодіагностику, розроблення власного освітнього маршруту за допомогою тьютора; аналіз нормативно-правових актів; аналіз сутності сучасних підходів до освіти та навчання, сутності актуальних педагогічних технологій; навчальне тестування з предмета та педагогічних дисциплін; лекції, тренінги, практичні заняття з питань методики викладання та моделювання навчального процесу; психологічні тренінги; рольові ігри; ІКТ-практикум; експертизу педагогічних продуктів (з банку даних ЗОІППО) щодо методичної доцільності, теоретичної та практичної значущості тощо; моделювання уроків, виховних заходів, ІКТ-продуктів, навчально-методичних матеріалів; самоосвіту тощо.

8. Характеристика об'єктивних показників результативності науково-методичного супроводу процесу професійного зростання вчителя, яка включає:

– знання вчителем сучасних нормативних актів, що регулюють освітню діяльність;

– теоретична підготовленість розуміння сучасних підходів до освіти та навчання, сутності ак-

туальних педагогічних технологій;

– високий рівень фахової компетентності (знання, навички, досвід педагогічної та творчо-інноваційної діяльності з предмета);

– моделювання та конструювання уроків різного типу та підбір навчально-методичного забезпечення до них;

– усвідомлення особистісної значущості участі у фахових конкурсах;

– аргументований відбір й застосування сучасних досягнень психолого-педагогічної науки;

– поширення ППД: майстер-клас, статті в педагогічних ЗМІ;

– створення за допомогою ІКТ освітніх ресурсів;

– якісна участь у педагогічних конкурсах.

Реалізація розробленої моделі є практично значущою і сприяє вдосконаленню науково-методичної роботи з учителями різних фахів на шкільному, районному (міському) чи обласному рівнях; забезпечує координацію та взаємоузгодженість діяльності методичних структур щодо професійного зростання вчителів та їх підготовки до участі в конкурсах фахової майстерності в різних районах Запорізької області.

Запровадження даної технології сприяє створенню основ для конструктивної системної взаємодії представників науково-методичної служби різного рівня з учителями-новаторами; вдосконаленню процесу узагальнення їх перспективного педагогічного досвіду, його презентації та поширення шляхом участі талановитих педагогів у представницьких педагогічних заходах і професійних конкурсах.

На даний час модель «Науково-методичний супровід професійного та творчого зростання вчителя, вмотивованого до участі у професійних конкурсах» апробується методистами та заступниками директорів закладів освіти Запорізької області, що є учасниками творчої групи «Науково-методичний супровід підготовки вчителів до участі у конкурсах фахової майстерності».

Висновки. Таким чином, узагальнюючи вищесказане, наголошуємо, що саме організація такого системного науково-методичного супроводу забезпечує фасилітативну підтримку професійно-фахового, інтелектуального та морально-духовного розвитку вчителя-новатора, сприяє розвитку його творчої ініціативи на всіх етапах міжатестаційного періоду, допомагає максимально індивідуалізувати процес професійно-методичного навчання, а також сприяє систематизації та узагальненню його власного досвіду інноваційної педагогічної діяльності, яка є кульмінаційним етапом професійного зростання вчителя.

У ***подальшому*** планується детальніше зупинитися на розкритті способів і форм реалізації кожного з визначених аспектів науково-методичної підготовки вчителів до участі у конкурсах фахової майстерності.

Список використаних джерел

1. Штейнберг, В. Э. Дидактические многомерные инструменты: теория, методика, практика / В. Э. Штейнберг. – Москва : Народное образование. – 2002. – 304 с.
2. Штейнберг, В. Э. Методические рекомендации по проведению практических занятий по курсу «Основы профессионального творчества» / В. Э. Штейнберг. – Москва : ГК РСФСР ПТО, 1987. – 45 с.
3. Штейнберг, В. Э. Технология логико-эвристического проектирования профессионального образования на функционально-модульной основе / В. Э. Штейнберг, С. Н. Семёнов / под ред. В. С. Кагерманьяна. – Москва, 1993. – 40 с.

Дата надходження до редакції авторського оригіналу : 08.09.2016

Бабко Т. Н. **Особенности научно-методической подготовки учителей к участию в конкурсах профессионального мастерства.**

Ⓐ *Представлена модель «Научно-методическое сопровождение профессионального и творческого роста учителя, смотивированного к участию в профессиональных конкурсах», цель которой заключается в проектировании технологии выявления, творческого развития, самосовершенствования педагога в собственной профессиональной деятельности, а также методической поддержки и подготовки учителя к участию в конкурсах профессионального мастерства.*

Ключевые слова: научно-методическая подготовка учителя, педагогические конкурсы профессионального мастерства, профессиональный рост учителя, методическая служба.

Babko T. M. **Peculiarities of scientific and methodological teachers training for contests of professional skills.**

Ⓢ *Our model of «Scientific and methodological support of professional and creative teachers development which is motivated them for the participation in the professional contests» is presented. This model shows the technology of detection of the creative development, teachers' self-improvement in their careers and gives methodical support and teachers training for participation in the contests of professional skills.*

Key words: scientific and methodological teachers training, educational contests of professional skills, teachers' professional development, methodical service.

© *Бабко Т. М.*